

## Krónika – válogatás a levéltári élet híreiből

A **Magyar Nemzeti Levéltár** főépületében – az MNL (rendező), az Ormos Imre Alapítvány, Térformák Társadalomformák Könyvsorozat és Kutatóműhely (TérTáR) és az Újvidéki Levéltár szakmai együttműködésével – 2019 szeptemberétől egészen az év végéig volt megtekinthető a *Dunai kikötők a városi tájban* című kiállítás. A kiállítás egy nagyobb tudományos projekt egyik publikációjaként készült, amelynek témája a *Duna és a városépítészet kapcsolatának bemutatása*. Budapest három önálló tablót is kapott, az 1920 előtti és utáni korszakot bemutatva, de külön egység szólt Bécsről, Újvidékről és Pozsonyról is, Komárommal kiegészülve. Az általános témákat feldolgozó, összefoglaló táblákon pedig Gyórról, Mohácsról, Bajáról, Vácról, Dunaföldvállról és Tolnárról is mutatott be példákat a kiállítás. A forrásanyagot alapvetően a korabeli térképek, fotók alkották.



2019 őszén a **Magyar Nemzeti Levéltár** háromfős delegációja Ausztráliában járt, ahol feldolgozták *iffi. Szent-Ivány József hagyatékát*. Iratanyaga – családi kapcsolata miatt – különösen fontos, mivel Lakatos Géza vezérezredes lányát vette feleségül (1940-ben), így fennmaradtak többek között az apósához, Magyarország egykori miniszterelnökéhez az emigrációból írott levelei. A kiküldetés során a hagyaték hazaszállításáról is intézkedés történt.



Az MNL Győr-Moson-Sopron Megye Győri Levéltára Mosonmagyaróvári Fióklevéltára épületének külső homlokzatát 2019 őszén felújították. A renoválási munkálatok során az épület visszakapta eredeti színeit.



2019 őszén *együttműködési megállapodást* írtak alá a Pécsi Egyházmegyei Levéltár és a Magyar Ferences Levéltár képviselői. A megállapodás keretében a Pécsi Egyházmegyei Levéltár számos olyan anyaggal gyarapította a Magyar Ferences Levéltár állományát, amely anyagok egykoron és eredendően a Pécsi Egyházmegye területén működő ferences plébániák és rendházak – Dunaföldvár, Máriagyűd, Mohács, Pécs, Siklós, Simontornya, Szigetvár – *anyagai* voltak. Cserébe a Magyar Ferences Levéltár számos iratot bocsátott digitális formátumban a Pécsi Egyházmegyei Levéltár rendelkezésére, amelyek az intézmény E-Archivum szolgáltatásán keresztül váltak elérhetővé.

2019. november 6-án a **Magyar Nemzeti Levéltár** és az **Üzbég Levéltári Ügynökség** között együttműködési megállapodás aláírására került sor. A felek a *keretmegállapodás* elfogadásakor egyetértettek abban, hogy elsődleges cél a levéltári anyag digitalizálásával kapcsolatos együttműködés és tapasztalatcsere. Az üzbég levéltárak számos magyar vonatkozású iratanyagot őriznek, amelyek közül kiemelkednek a Vámbéry Árminról szóló és az I. világháborús magyar hadifoglyokra vonatkozó nyilvántartások dokumentumai. A megállapodás alapján a Magyar Nemzeti Levéltár digitalizálhatja a kiemelkedő értékkel rendelkező *hungarica* anyagot.



2019. november 17-én ünnepelték Budapest főváros létrejöttének 146. évfordulóját. Ezen alkalomból **Budapest Főváros Levéltára** új rovatot indított honlapján, *Levéltári Mozaikok* címmel. A havonta kétszer jelentkező rovat célja a levéltáros kollégák és tudományos eredményeik megismertetése mellett, minél több érdekes, értékes, különleges képi és írott forrás bemutatása a nagyközönségnek.



2019-ben ünnepelte fennállásának 15. évfordulóját **Vác Város Levéltára**. Erről az intézmény kamarakiállítás keretében emlékezett meg november 27-én.



2019. december 5-én ünnepi konferencia keretében emlékeztek meg a **Tiszántúli Református Egyházkerület Levéltárának 250 esztendő**s fennállásáról. Ezen a szakmai napon adták át a Magyarországi Egyházi Levéltárosok Egyesülete által alapított *Kormos László-díjat*, amelyet *dr. Szabadi István* vehetett át, aki a Tiszántúli Református Egyházkerület Levéltárának igazgatójaként, valamint a Magyarországi Egyházi Levéltárosok Egyesületének titkáráként, ügyvezető elnökeként, illetve 2014 és 2018 között elnökeként példaadó szakmai munkát végzett a magyar egyházi levéltárak érdekében.



2019 novemberében hunyt el *dr. Del Medico Imre*, az ismert sajtólevelező, aki közérdekű levelezését még életében **Budapest Főváros Levéltárának** ajándékozta. A levéltárba már korábban bekerült, 1960–2000 közötti *közérdekű levelezése és egyéb kéziratai* rövidesen kiegészülnek a szerző utolsó éveiben keletkeztetett dokumentumaival.



2019-ben *Cseh Zita* főlevéltáros, az **MNL Heves Megyei Levéltárának** munkatársa vehette át a *Pro Archivum Nationali díj arany fokozatát*. A díj odaítélésével 33 év kiemelkedő levéltárosi munkáját, a levéltári szakterületek mindegyikében megbízható, precíz, a szakmai követelményeket mindig maximálisan érvényesítő, másoknak

példát mutató és segítő munkavégzését ismerték el. A díj *ezüst fokozatát Záros Zsolt* rendszergazda, míg *bronz fokozatát Gabulya Rita* levéltári kezelő, az MNL Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltárának munkatársa vehette át.



Az **MNL Nógrád Megyei Levéltára** munkatársai évek óta fontos feladatuknak tekintik a határon túlra került, egykori történelmi Nógrád megyére vonatkozó irategyüttesek, dokumentumok feltárását és azok kutathatóvá tételét. A Besztercebányai Állami Levéltárban, annak losonci, illetve nagykürtösi fióklevéltáraiban, továbbá az érdeklődők elől elzárt Losonci Evangélikus Egyházközség Levéltárában végzett többéves hungarikakutatás után, az intézményen belül, offline módon *kutathatóvá vált az így összegyűjtött hungarika-gyűjtemény*. A digitalizált állományhoz darabszintű jegyzék készült, kiszolgálva az érdeklődők igényeit.



2019 decemberében *Gusztiné Dr. Toronyi Juditot*, a **MNL Nógrád Megyei Levéltár**nak igazgatóját újabb öt évre bízták meg az intézmény vezetésével.



2019 végén, bő 8 év után *Mihalik Béla Vilmos* igazgató távozott a **Jezsuita Levéltár** éléről. Az intézmény vezetésével *Siptár Dánielt* bízták meg.



A **MNL Somogy Megyei Levéltára** 2019-ben kapcsolódott be a Magyar Országos Közjegyzői Kamara által kezdeményezett és finanszírozott, történelmi értékkel bíró *közjegyzői iratok feldolgozásába*. A Budapest Főváros Levéltára által koordinált adatbázis-építések somogyi részét az intézmény dolgozói készítették. A munka a rendelkezésre álló *igali, kaposvári, marcali, nagyatádi és tabi közjegyzők által kiállított okiratok 1875 és 1918 közti évköreibre* terjedt ki. Az adatbázis egyebek mellett települési krónikák, illetve településtörténetek, a családfakutatás, a tárgyi kultúra (benne kiemelten a viselettörténet), valamint a mentalitástörténet hozzáférhető közjegyzői forrásaiban való kutatást segíti. A vállalkozás során 17 783 okirat került feldolgozásra.



2019 folyamán a *Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia* keretében elkészült a *Fehér Könyv*, amely a közgyűjtemények digitalizálási munkájához szükséges szabványokat és módszertani segédleteket tartalmazza. A Fehér Könyv a múzeumok, könyvtárak, levéltárak és audiovizuális gyűjtemények számára egyfajta zsinórmértékként szolgálva elősegíti az egységes elvek mentén történő műtárgy-digitalizálást. A dokumentum többek között letölthető a Magyar Nemzeti Levéltár honlapjáról.

2019 végén, több mint egy évtized kihagyás után *Új folyam alcímmel* ismét megjelent az **MNL Borsod-Abauj-Zemplén Megyei Levéltárának évkönyve**. A kötet a hagyományoktól eltérően kizárólag online formában érhető el, és a kiadvány gondozóinak tervei szerint ez a jövőben is így marad.



A Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia keretében megújulhatott a **Magyar Nemzeti Levéltár Adatbázisok Online** szolgáltatása. Az összesen 2 780 611 szöveges oldalt, képet, és hanganyagot tartalmazó felületet 2020 januárjában, a magyar kultúra napja alkalmából ismerhették meg az érdeklődők. Összesen 61 adatbázis érhető el közvetlenül, és további 151 adatbázis eléréséhez kaphatnak információt a kutatók. A vizuális megújulás mellett a keresőmotor cseréje jelenti a legnagyobb változást. Ez egyrészt biztosítja, hogy valamennyi adatbázis közösen kereshető legyen, másrészt a keresés gyorsaságában, a találatok pontosságában is előrelépést jelent.



A Magyar Levéltárosok Egyesülete 2019-ben az **MNL Vas Megyei Levéltárának** ítélte az *Év Levéltára* díjat.



A Magyar Családtörténet-kutató Egyesület 2019-ben is 3 kategóriában ítélte oda az *Év Kutatóhelye* díjat. Az év hazai kutatóhelye a **Székesfehérvári Püspöki és Székeskáptalani Levéltár** lett, külföldi kutatóhely kategóriában a zombori **Történelmi Levéltár** volt a díjazott, míg internetes kutatói kategóriában a **Kalocsai Főegyházmegyei Levéltár** E-kutatás szolgáltatását díjazták.



2020. január 7-én elhunyt *J. Király István*, a **Piarista Rend Magyar Tartománya Központi Levéltárának** munkatársa, aki 2014 novemberétől félállásban, irattárosként dolgozott az intézményben.



2020 januárjában Szegeden átadták az **MNL Csongrád Megyei Levéltárának új raktárépületét**. A kormány 559 millió forintot biztosított az egykor a Magyar Televízió regionális stúdiójának helyet adó épület felújítására és átalakítására. Ezt az MNL saját működési keretéből 126 millió forinttal egészítette ki. Az új épületben 13 480 irattári folyóméter raktári kapacitást alakítottak ki, 21. századi körülményeket biztosítva a kutatóknak és az itt dolgozóknak egyaránt.



2020. január 28-án *újabb együttműködési megállapodást* írt alá dr. Kenyeres István **Budapest Főváros Levéltára** főigazgatója és Miszjuk Mihajlo a **Kárpátaljai Területi Levéltár** igazgatója. A 2013 és 2015 között, majd 2017-ben megvalósított sikeres digitalizálási és állományvédelmi projektek tapasztalataira alapozva az új együttműködés keretében a tervek szerint a *Beregszászi Levéltárban őrzött, 1920-ig keletkezett magyar nyelvű közjegyzői okiratok digitalizálása és internetes közzététele*, illetve a levéltár új kutatótermének látogatóbarát fejlesztése valósulhat meg.



Budapest ostromának 75 éves évfordulója alkalmából, 2020. február 13-án teljes terjedelmükben még sehol *nem publikált orosz levéltári dokumentumokat* mutatott be Budapest Főváros Levéltárában Ungváry Krisztián történész és Meruk József újságíró, kutató. Az **Orosz Központi Katonai Levéltárból** származó iratokat a Pamjaty Naroda című honlap tette közzé.



2020-ban az **MNL Országos Levéltára** érdekében, hosszú időn át végzett kiemelkedő munkájáért Szick Józsefné segédlevéltáros kapta a *Pro Archivo Regni díjat*. *Szepesiné dr. Simon Éva*, az 1945 előtti Kormányiszervek Főosztályának főlevéltárosa szintén kiemelkedő munkájával érdemelte ki a 2019-es *Ember Győző-díjat*. Az elismeréseket dr. Szabó Csaba főigazgató adta át 2020. március 2-án.



Az **Evangelikus Országos Gyűjtemény és Budapest Főváros Levéltára** 2020. március 11-én *együttműködési megállapodást* kötött. A Gyűjtemény részéről dr. Hubert Gabriella igazgató, a Levéltár részéről dr. Kenyeres István főigazgató írta alá a megállapodást. A dokumentumban kifejezték szándékukat a tudományos kutatás, a publikálás, a közzététel és közművelődési programok területén való együttműködésre. Közös pályázatok benyújtása és kiadványok megjelentetése terén is egyeztetnek, valamint kölcsönösen egymás rendelkezésére bocsátják őrizetükben lévő dokumentumaikat és adatbázisaikat.



2020. március 31-én *lezárult a Magyar Nemzeti Levéltár „Közigazgatási eljárásokhoz kapcsolódó levéltári szolgáltatás fejlesztése”* elnevezésű *projektjének megvalósítása*. Az intézmény a Közigazgatás- és Közszolgáltatás-fejlesztési Operatív Program (KÖFOP) keretében a tervek megvalósítására 2,612 milliárd forint vissza nem térítendő európai uniós támogatást kapott. A projekt célja az állampolgárok és a közigazgatási intézményrendszer számára nyújtott szolgáltatások egyszerűsítése, elektronizálása és országos kiterjesztése volt. A Magyar Nemzeti Levéltár a projekt keretében

olyan elektronikus szolgáltatáscsomagot alakított ki, amelynek a segítségével a hivatali ügyek intézéséhez szükséges igazoló iratokat egyszerű, gyors és hatékony módon biztosítani tudja az állampolgárok vagy a közigazgatási szervek részére.



Az **MNL Országos Levéltára** országos felhívást tett a *koronavírus-járvány idején keletkezett feljegyzések és naplók összegyűjtése* érdekében. A projekt célja, hogy a jövő generációi személyes reflexiókon keresztül is megismerhessék a fertőzés egyénre, társadalomra, közigazgatásra, oktatásra, egészségügyre, és gazdaságra gyakorolt hatásait.



Az elmúlt időszakban ismét *jelentős mértékben bővítette online kutatási szolgáltatását a Kalocsai Főegyházmegyei Levéltár*. A feltöltött digitális képanyag többek között felöleli újabb 9 bácskai plébánia anyakönyvi állományát, valamint a Kalocsai-Bácsi Főegyházmegye plébániáin tett alapítványokra vonatkozó dokumentumokat.



2020 májusában a **Váci Püspöki és Káptalani Levéltár** *digitalizált állománya tovább bővült* a gyűjtemény kezelésében álló *tervtár tervanyagának feltöltésével*. Ezzel több mint 150 plébániáról templomok, tornyok, plébániaépületek, iskolák tervrajzai váltak kutathatóvá.



2018-ban a **Magyar Nemzeti Levéltár** egy olyan, 2022 őszéig tartó nemzetközi projekthez csatlakozott, mely a *European Digital Treasures* (Európa Digitális Kincsei) címet viseli. A kezdeményezés fő célja a levéltári anyagok minél szélesebb körű, zömmel digitális formára hagyatkozó bemutatása. Ennek egyik első lépéseként a projekt nemzetközi konzorciuma három digitális, úgynevezett transzmédia kiállítást hoz létre, amelyek igen sokféle témával foglalkoznak. Az első kiállítás Európa kialakulását mutatja be, összeállításáért a Magyar Nemzeti Levéltár felel, a Máltai Nemzeti Levéltár támogatásával, a második kiállítás a menekültek, európai migráció és szolidaritás témakörét járja körül, irányítója a Norvég Nemzeti Levéltár, az ICARUS támogatásával, a harmadik kiállítás pedig az európai felfedezéseket mutatja be, a Portugál Nemzeti Levéltár irányításával és a Spanyol Kulturális Minisztérium Levéltári Igazgatóságának támogatásával. Magyarországon az MNL Országos Levéltárának Bécsi kapu téri főépülete ad majd otthont a három kiállításnak 2021 és 2022 nyara között.

Világi Dávid